

Analiza rynku turystycznego Meksyku

Justyna Pach

Grupa: T2

Numer indeksu: 36972

Rok: 2009

Spis treści:

Wstęp	3
1. Meksyk -wprowadzenie.....	4
1.1. Podstawowe informacje	4
1.2. Zarys historyczny	6
1.3. Gospodarka	7
1.4. Warunki rozwoju turystyki	10
2. Rynek recepcji turystycznej	19
a) Rynek meksykański jako część regionu w międzynarodowym ruchu turystycznym.....	19
b) Liczba przyjazdów do Meksyku	21
c) Kierunki z których przyjeżdżają turyści.....	21
d) Profile turystów	23
e) Odwiedzane regiony	23
f) Cele przyjazdów	25
g) Środki lokomocji	25
h) Długość pobytu	26
i) Miejsce zakwaterowania.....	27
j) Dochody z turystyki przyjazdowej.....	28
k) Prognozy turystyczne dla Meksyku.....	29
3. Rynek emisji turystycznej.....	29
3.1. Turystyka krajowa	29
a) Kierunki z których pochodzą turyści	29
b) Profil turysty krajowego.....	30
c) Odwiedzane regiony	31
d) Cele przyjazdów	31
e) Miejsce zakwaterowania	32
f) Środki lokomocji	32
3.2. Turystyka zagraniczna.....	33
a) Liczba wyjazdów zagranicznych.....	33
b) Główne destynacje turystyczne Meksykanów	34
c) Motywy wyjazdów turystycznych	35
d) Profil meksykańskiego turysty na przykładzie Peru	35
4. Znaczenie rynku turystycznego dla Polski.....	37
Podsumowanie	40
Spis tabel, wykresów i rysunków	41
Literatura	43
Strony internetowe	43

Wstęp

Meksyk – kraj, który urzeka jedyną w swoim rodzaju mieszaniną kultur, krajobrazów, tradycji i wrażeń. Nigdzie indziej starożytna historia i magiczne rytuały nie splatają się tak mocno z nowoczesną codziennością. Na tle tych dobrodziejstw a zarazem z nich narodziła się turystyka.

Celem niniejszej pracy jest analiza rynku turystycznego Meksyku. Zdobycie odpowiedzi na pytanie kto, kiedy, w jaki sposób i w jakim celu podróżuje do kraju tequili i sombrera.

Autorka wybierając ten kraj kierowała się różnorodnością bogactw jakie oferuje Meksyk oraz marzeniem ich zobaczenia na własne oczy, usłyszenia na własne uszy oraz pocucia na własnej skórze. Ponadto pisanie właśnie o Meksyku stwarza możliwość pogłębienia dotychczasowej wiedzy na jego temat jak i odkrycie tego czego się jeszcze o nim nie wie.

Pierwszy rozdział zawiera informacje ogólne o kraju to znaczy wiadomości geograficzne, historyczne i gospodarcze.

W drugim rozdziale przedstawiono rynek recepcji turystycznej Meksyku. Obrazuje on profil zagranicznego turysty, miejsce z którego pochodzi, miejsca które w Meksyku odwiedza oraz motywy którymi się kieruje.

Rozdział kolejny w sposób analogiczny jak rozdział poprzedni zawiera informacje o turystyce emisyjnej kraju.

W rozdziale czwartym przedstawione zostało znaczenie rynku meksykańskiego dla Polski.

Rozdział I

Meksyk -wprowadzenie

Meksyk należy do najbardziej fascynujących i tajemniczych krajów świata. W dawnych wiekach istniało tam wiele państw indiańskich, m.in. Majów i Azteków. Wpływy i pozostałości tych kultur widoczne są w Meksyku do dziś. Podróż po Meksyku oznacza także spotkanie ze wspaniałymi krajobrazami i dziką przyrodą. Półpustynie, tropikalne lasy deszczowe, ośnieżone szczyty gór oraz bajkowe wybrzeże karaibskie zachęcają do odwiedzin tysiące turystów.

Rysunek 1. Flaga Meksyku

Źródło: <http://flagpedia.net/pl/meksyk>

Rysunek 2. Godło Meksyku

Źródło: <http://www.flagi-panstw.pl/meksyk>

1.1 Podstawowe informacje

Meksykańskie Stany Zjednoczone (Estados Unidos Mexicanos) to kraj leżący w południowej części Ameryki Północnej zajmujący obszar 1958,2 tys. km². Biorąc pod uwagę kryteria historyczne, kulturowe i społeczno-ekonomiczne Meksyk należy do Ameryki Środkowej, będącej subregionem Ameryki Łacińskiej. Od północy graniczy z USA, od południa z Gwatemalą i Belize, od zachodu oblewają go wody Pacyfiku, a od wschodu wody Zatoki Meksykańskiej oraz Morza Karaibskiego. W skład Meksyku wchodzi też wiele wysp o łącznej powierzchni 6006 km².¹

¹ Z. Kruczek, *Kraje Pozaeuropejskie*, Wyd. Kraków 2007r. s.108

Rysunek 3- Położenie Meksyku na mapie

Źródło: <http://www.flagi-panstw.pl/meksyk>

Meksyk od 1917 r. jest republiką związkową . Władzę ustawodawczą sprawuje dwuizbowy parlament. Głową państwa jest prezydent. Meksyk jest państwem złożonym z 31 "suwerennych, wolnych i niezależnych" stanów, które tworzą unię. Rząd sprawuje bezpośrednią władzę jedynie nad Dystryktem Federalnym (w skład którego wchodzi stolica kraju – Meksyk), nie ma on jednak formalnego statusu stanu.²

Rysunek 4. Podział administracyjny

Źródło: Opracowanie własne na podstawie *Meksyk*, Wydaw. Pascal, Bielsko- Biała 2008

² W. Maik (red), *ABC Świat –Ameryka Północna*, Wyd. Kurpisz, Poznań 1998 r.

Meksykanie są najliczniejszym hiszpańskojęzycznym narodem na świecie. Liczba ludności wynosi 108 mln z 20 % przyrostem naturalnym. Meksyk to kraj ludzi młodych: 45 % ogółu ludności to dzieci i młodzież do lat 19. Społeczeństwo meksykańskie stanowi mozaikę ras. Najliczniejszą grupą są Metysi- 75%, Indianie stanowią ponad 12%, biali 12 %, inni ok. 1%. Głównym wyznaniem jest katolicyzm stanowiący 97 %, do innych zaliczyć można protestantyzm oraz religie rodzime.

Średnia gęstość zaludnienia wynosi 53 mieszk./km². Najgęściej zaludnione są stany o korzystnych warunkach klimatycznych, glebowych oraz dobrze rozwiniętym przemyśle. Najwięcej ludności zamieszkuje Kotlinę Meksyku, która obejmuje stolicę, dystrykt federalny i część stanu Meksyk. 71 % obywateli mieszka w miastach.

Współcześnie Meksyk ulega gwałtownej urbanizacji. W liczbach bezwzględnych przodują wprawdzie największe zespoły miejskie, jednak najwyższy przyrost procentowy ludności dotyczy szeregu małych i średnich miast. W połowie lat 80. kraj posiadał ponad sto ośrodków miejskich, w których liczba mieszkańców wynosiła ponad 50 tys. Główną osią procesu urbanizacji pozostaje wąski pas obejmujący środkowy Meksyk od Puebli do Guadalajary. Najbardziej zauważalny ostatnimi czasy stał się jednak rozrost miast położonych przy granicy ze Stanami Zjednoczonymi. Wśród meksykańskich miast niekwestionowanym liderem jest miasto Meksyk, które jest głównym ośrodkiem politycznym, gospodarczym, społecznym i oświatowym kraju. Liczące 21 mln mieszkańców miasto Meksyk jest największym zespołem miejskim na świecie. Kolejnymi wielkimi ośrodkami miejskimi Meksyku są: Guadalajara- 5 mln, Monterrey- 3,1 mln, Puebla -2 mln, Tijuana oraz Acapulco liczą od 1 do 1,5 mln mieszkańców.³

1.2. Zarys historyczny

Badania wykonywane metodą węglową wykazują, że Meksyk był zamieszany już 20 tys. lat p.n.e. W okresie prekolumbijskim Meksyk był jednym z najważniejszych centrów kultury mezoamerykańskiej. Za pierwszą kulturę, która wywarła silny wpływ na późniejsze cywilizacje Majów i Azteków uważa się kulturę olmecką. Swoiste piętno odcisnęły również kultury Teotihuacanos, Misteków i Zapoteków, Totonaków i Tolteków. Najbardziej wojowniczym plemieniem byli Aztekowie, którzy na początku XVI w. opanowali prawie cały Meksyk. Stworzyli oni wielkie imperium ze stolicą w Tenochtitlan (dzisiejszym miastem Meksyk). Południową i południowo-wschodnią część Meksyku

³ Z. Kruczek, *Kraje Pozaeuropejskie*, Wyd. Kraków 2007r. s.108

opanovała natomiast inna wielka cywilizacja indiańska- Majowie. Byli oni świetnymi architektami, czego wyraz można odnaleźć w licznych budowlach- zwłaszcza piramidach na terenie całego Jukatanu.

W 1519 r. do Meksyku dotarli hiszpańscy konkwistadorzy, którzy pod dowództwem Hernana Cortesa podbili i zniszczyli państwo Azteków. Meksyk stał się kolonią hiszpańską a od 1535 r. zwaną Wicekrólestwem Nowej Hiszpanii.

Rozwój gospodarki Nowej Hiszpanii oraz hiszpańskie reformy, mające zwiększyć dotychczasowe dochody z kolonii, przyczyniły się do wzrostu samodzielności oraz rozwoju ruchów niepodległościowych, których zagorzałym orędownikiem był ksiądz Miguel Hidalgo y Costilla. Pod jego przywództwem wybuchło powstanie narodowe, które przekształciło się w trwającą do 1815 r. wojnę. W 1821 r. Meksyk stał się państwem niepodległym. Młode państwo w pierwszym okresie niepodległości musiało bronić jej przed Hiszpanią, Francją i USA. W 1848 r. po zakończeniu tak zwanej „ wojnie meksykańskiej” pokonany Meksyk został zmuszony do zrzeczenia się na rzecz Stanów Zjednoczonych Teksasu, Nowego Meksyku oraz Kalifornii.

W latach 1910-1921 miała tu miejsce rewolucja społeczna, w której zginęło 1,5- 2 mln mieszkańców. Była to pierwsza z wielkich rewolucji XX w. Meksyk przystąpił do II wojny światowej w 1942 r. i współdziałał z USA. W 1968 r. doszło do kryzysu który doprowadził do masakry ludności na Placu Trzech Kultur w stolicy. Lata 70 to częściowa nacjonalizacja przemysłu, związek z rozwijającymi się krajami Ameryki Łacińskiej i odkrycie złóż ropy naftowej. Na początku lipca 2000 r. Meksykanie w pierwszym od wielu lat w pełni demokratycznym głosowaniu wybrali na prezydenta Vincente Foksa.⁴

1.3. Gospodarka

Stany Zjednoczone Meksyku należą do najbardziej rozwiniętych gospodarczo i stabilnych politycznie państw regionu Ameryki Łacińskiej. Według danych MFW, Meksyk stanowi 13. gospodarkę świata pod względem wielkości PKB i zajmuje 1. miejsce pod względem wysokości PKB per capita w Ameryce Łacińskiej (11 350 USD). Od 1994 r. Meksyk jest członkiem NAFTA i OECD (jako jedyne państwo latynoamerykańskie), a wraz z ChRL, Brazylią, RPA oraz Indiami tworzy grupę G-5, najważniejszych państw rozwijających się świata.

⁴ J. Zaborowska, *Biblioteka Gazety Wyborczej –Podróże marzeń. Meksyk*, Wyd. Astra, Warszawa 2005

Tabela 1. Główne wskaźniki makroekonomiczne za lata 2006 i 2007.

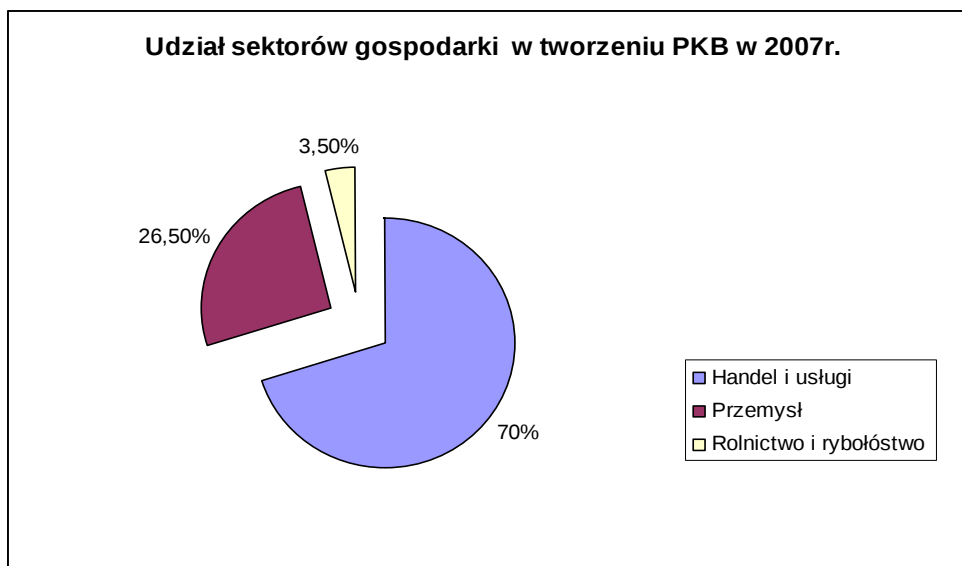
	2006	2007
PKB wartość globalna w USD	860,4 mld	954,7 mld
PKB wartość na 1 mieszkańca w USD	7 823	8 315
Tempo wzrostu PKB w %	4,8	3,3
Relacja nadwyżki finansów publicznych do PKB w %	0,2	0,01
Relacja całkowitego długu publicznego do PKB w %	24,9	24,5
Stopa inflacji (indeks cen konsumpcyjnych CPI)	4,5	3,76
Stopa bezrobocia w %	3,61	3,72
Saldo obrotów handlu zagranicznego w USD	-6 mld	-11,18 mld
Wartość eksportu w USD	250 mld	272 mld
Wartość importu w USD	256 mld	283 mld
Wartość rocznego napływu zagranicznych inwestycji bezpośrednich w USD	19 mld	23,2 mld
Wartość rocznego odpływu zagranicznych inwestycji bezpośrednich w USD	5 mld	8,2 mld
Skumulowana wartość zagranicznych inwestycji bezpośrednich w Meksyku w USD	19 mld	23,2 mld
Skumulowana wartość zagranicznych inwestycji bezpośrednich Meksyku za granicą w USD	5,75 mld	8,25 mld

Źródło: Ambasada RP w Meksyku www.meksyk.polemb.net (20.03.2009)

Najważniejszy udział w tworzeniu PKB Meksyku w 2007 r. miały: 70% handel i usługi, 26,5% przemysł i 3,5% rolnictwo i rybołówstwo. W 2007 r. produkcja przemysłowa, która obejmuje przemysł wytwórczy, wydobywczy, sektor wytwarzania i zaopatrywania w energię elektryczną, gaz i wodę oraz sektor budowlano-montażowy, wytworzyła 26,5% PKB. Oznaczało to wzrost o 7% w porównaniu do 2006 r. Sektor przemysłowy Meksyku to z jednej strony zaawansowane technologicznie duże przedsiębiorstwa, konkurujące na rynkach międzynarodowych, a z drugiej strony - mało konkurencyjne małe i średnie firmy, działające w dużej części nielegalnie, nastawione na rynek wewnętrzny. MSP stanowią ok. 95% wszystkich przedsiębiorstw w Meksyku. Najważniejszymi składnikami przemysłu wytwórczego są przemysł samochodowy, chemiczny, metalowy, elektryczny i elektroniczny oraz spożywczy. Meksyk ma bogate złoża surowców naturalnych, z których tylko 20% jest obecnie wykorzystywanych. Kraj ten jest wiodącym producentem m.in. cynku, miedzi i srebra. Meksyk jest także ważnym

producentem ropy naftowej (6 miejsce na świecie w 2006 r.). Przychody ze sprzedaży ropy naftowej co roku dostarczają ok. 30% wpływów budżetowych.

Wykres 1. Udział sektorów gospodarki w tworzeniu PKB

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Ambasada RP w Meksyku www.meksyk.polemb.net

W 2007 r. sektor rolniczy i rybołówstwa wytworzył 3,5% nominalnego PKB i dał zatrudnienie ok. 18% ludności w wieku produkcyjnym. Struktura sektora przedstawia się następująco: 70% uprawa roli i roślin, 23% hodowla zwierząt, 7% leśnictwo i rybołówstwo. Znacząca część sektora rolniczego opiera się na tradycyjnych metodach gospodarowania, w szczególności w biedniejszych regionach zamieszkałych przez Indian. Produkcja rolna w takich rejonach bazuje głównie na kukurydzy, fasoli, uprawianych często na ziemi należącej do wspólnot gminnych. Tym niemniej, Meksyk jest głównym producentem na świecie awokado, cebuli i limonek. Natomiast, w produkcji papryki, chili i papai zajmuje drugie miejsce na świecie. Produkcja rolna koncentruje się przede wszystkim w stanach Sinaloa, Michoacan. Veracruz, Jalisco, Sonora i Chiapas. Hodowla zwierząt w Meksyku odznacza się dużym zróżnicowaniem technologicznym i rynkowym. 52% całej hodowli koncentruje się w 7 stanach: Jalisco, Veracruz, Puebla, Durango, Guanajuato, Sonora i Coahuila. Podstawowymi produktami są mleko, mięso wieprzowe, wołowe i drobiowe, jaja i miód. Ważnym źródłem dochodu Meksyku jest systematycznie rozwijająca się turystyka. Odgrywa ona rolę jednego z motorów całej ekonomii Meksyku.

Wyniki w sektorze są bardzo obiecujące. W 2007 roku Meksyk odwiedziło 13 milionów turystów, co dało 12.9 miliarda dolarów dochodu, przy wzroście o 6% w skali rocznej. Obecnie ponad 6 mln Meksykanów utrzymuje się pośrednio lub bezpośrednio z turystyki.⁵

1.4. Warunki rozwoju turystyki

Warunki naturalne- Mówi się, że Meksyk ma wiele twarzy co wynika m.in. z **ukształtowania** terenu. To kraj wyżynno-górski. Prawie 80% powierzchni leży powyżej 1000 m. n. p. m. Centralną część północnego i środkowego Meksyku zajmuje rozległa Wyżyna Meksykańska, otoczona biegnącymi równolegle do oceanów krawędziowymi górami Sierra Madre Wschodnia i Sierra Madre Zachodnia. Północną część Wyżyny Meksykańskiej stanowi tzw. Mesa Północna, wznosząca się na wysokość 900-1700 m n. p. m. Jej charakterystyczną cechą są liczne bezodpływowe kotliny rozdzielone niewysokimi grzbietami gór. Południowa część Wyżyny Meksykańskiej to Mesa Centralna- ławowy płaskowyż z kotlinowymi obniżeniami. Od południa Mesę Centralną zamyka biegnąca równoleżnikowo Kordyliera Wulkaniczna. W jej obrębie znajdują się Najwyższe szczyty Meksyku, czynne wulkany Orizaba i Popocatepetl.

Rysunek 5. Wulkan Pico de Orizaba

Źródło: www.encyklopedia.servis.pl (05.04.2009)

⁵ Ambasada RP w Meksyku - www.meksyk.polemb.net (20.03.2009)

Na południe od tego pasma leży Sierra Madre Południowa sięgająca przesmyku Tehuantepec- czyli obniżenia między dwoma oceanami gdzie kontynent zwęża się do 160 km. Na wschód od przesmyku góry ciągną się aż do Gwatemali. Na północy krajobraz się zmienia- półwysep Jukatan to wapienna równina, przykryta cienką warstwą ziemi.

Klimat- Meksyku ze względu na dużą rozciągłość południkową kraju jest bardzo zróżnicowany. Wyraźny wpływ na warunki klimatyczne ma położenie w strefie zwrotnika raka, ukształtowanie terenu oraz oddalenie od oceanów. W północnej oraz środkowej części Meksyku panuje klimat zwrotnikowy suchy i wybitnie Sychy a w części południowej –podrównikowy wilgotny. Najwyższe temperatury występują w lipcu w północno zachodniej części kraju i wynoszą średnio 33° Celsjusza. Najwyższe temperatury stycznia charakteryzują okolice Acapulco gdzie średnia temperatura tego miesiąca wynosi 26°C, a najniższe północne regiony Meksyku z temperaturami wahającymi się między 15-20°C. Najwyższe opady 2500-4000 mm występują na krańcach południowych, 200-5000 mm w środkowym Meksyku, a najbardziej sucha jest północno zachodnia część kraju z rocznymi opadami 50-1000 mm.⁶

Flora i fauna- Flora Meksyku charakteryzuje się wielkim bogactwem gatunków. Na pustyniach i półpustyniach znajdują się między innymi figowce. Step trawiasto-krzewiasty obfituje w wiele gatunków kaktusów, juk oraz agaw. Lasy liściaste i iglaste składają się głównie z gatunków dębu, tui, jałowców oraz sosen. Meksyk to także wiecznie zielony las tropikalny. Na rozległych łąkach występuje niższa roślinność krzewiasta. Południowe stany kraju pokrywają tropikalne lasy deszczowe. Rosną w nich m.in. mahoniowce, drzewa kapokowe. Pod względem różnorodności fauna meksykańska nie ustępuje florze. Z północy przywędrowały wilki, kojoty, oraz bobry. Niziny przyciągnęły jaguary, pumy, małpy. Ponadto w Meksyku spotkać można rysie, borsuki, wydry, leniwce, szopy pracze, a także liczne gatunki dzików, jelenie i małe gryzonie. Świat gadów i płazów reprezentują duże i małe jaszczurki, żółwie, aligatory i żaby. Wśród ptaków dominują kolibry, papugi, sępy pelikany, tukany, czaple i flamingi. Morską faunę reprezentują lwy morskie, pływacze szare. W strefie płytkich wód żyją m.in. krewetki, raki.⁷

Warunki wodne-większość obszaru należy do dwóch zlewisk – Oceanu Spokojnego i Oceanu Atlantyckiego. Na Wyżynie Meksykańskiej znajdują się zlewnie bezodpływowe. Główne rzeki Meksyku to: Rio Bravo del Norte (Rio Grande), Rio Grande de Santiago,

⁶ A. Kazimierowicz (red) *Encyklopedia Edukacyjna Wiedza i Świat*, Wyd. Polskie Media Amer, Nr 63

⁷ *Meksyk*, Wydaw. Pascal, Bielsko- Biała 2008r. s.38-29

Balsas, Yaqui, Grijalva. Największym naturalnym jeziorem, wypełniającym wielki rów tektoniczny jest jezioro Chapala położone niedaleko Guadalajary. Wzdłuż wybrzeży morskich ciągną się liczne laguny i jeziora przybrzeżne. **Ochrona przyrody**-w Meksyku znajduje się 65 obszarów chronionych różnych kategorii obejmujących obszar 97287 km² tzn.5% pow. kraju. Wśród kategorii obszarów chronionych znalazły się rezerваты przyrody, parki narodowe, pomniki przyrody, rezerваты przyrodnicze i krajobrazy chronione. Około połowa parków narodowych i rezerwatów przyrodniczych znajduje się w najgęściej zaludnionych obszarach środkowych. Największym Parkiem Narodowym jest Cumbres de Monterrey leżący w stanie Nuevo Leon. Inne to: Canon de Rio Blanco, Nevado de Toluca. Niektóre z meksykańskich obszarów chronionych zalicza się do najpiękniejszych w świecie np. Alexandro de Humboldt, Barranca de Cupatitzio, El Chico, Iztacihuatl-Popocatepetl , Pico de Orizaba i Lagunas de Chacagua.⁸

Regiony koncentracji ruchu turystycznego- Każdy stan Meksyku posiada atrakcyjne obiekty zarówno pod względem przyrodniczym jak i kulturowym. W Meksyku nie ma wyraźnego uzależnienia nasilenia ruchu turystycznego od pory roku- sezon turystyczny trwa cały rok. Mówi się jedynie o miejscach lub miejscowościach z większą lub mniejszą frekwencją turystyczną.

Rysunek 6. Cancun na Jukatanie i Acapulco u wybrzeży Pacyfiku

Źródło: www.mexicoinstitute.files.wordpress.com (04.05.2009)

Meksyk przyciąga słynnymi na całej półkuli zachodniej kąpieliskami znajdującymi się głównie na wybrzeżu Oceanu Spokojnego oraz u wschodnich brzegów Jukatanu. Na wybrzeżu Pacyfiku najbardziej znanymi i najczęściej odwiedzanymi ośrodkami ruchu turystyczno-wypoczynkowego są Puerto Vallarta, Mazatlan, Ixtapa, Los Cabos, La Paz i wiodący prym Acapulco. Jukatan pręźnie reprezentują Cancun, Cozumel oraz Wyspa

⁸ Z. Kruczek, *Kraje Pozaeuropejskie*, Wyd. Kraków 2007r. s.110

Kobiet. Wszystkie te ośrodki przyciągają czystymi piaszczystymi plażami, przezroczystymi i bardzo ciepłymi wodami oraz wspaniałą słoneczną pogodą. Dysponują one również wspaniałą bazą usługową.

Rysunek 7. Plaże Meksyku

Źródło: Secretaría de Turismo *Promoción Turística de los destinos religiosos* www.sectur.gob.mx
(11.04.2009)

Odwiedzający Meksyk turyści szukają tu jednak nie tylko wypoczynku na pięknych plażach oraz w wygodnych hotelach. Przyciągają ich także widoczne na każdym kroku ślady przeszłości. Wspaniałe pozostałości kultury prekolumbijskiej można zobaczyć w Teotihuacan leżącym na północny wschód od stolicy a zwanym Miastem Bogów. Pomiędzy IV a VII Wiekiem to miasto-państwo było jednym z największych miast ówczesnego świata, a dziś jest znane głównie ze słynnych piramid- Słońca i Księżycza. Wśród udostępnionych dla turystów ośrodków archeologicznych, z piramidami oraz innymi budowlami z okresu przedkolumbijskiego znajdują się Chichén Itzá, Uxmal, Palenque i Tikal stanowiący ośrodki kultury Majów, Monte Alban i Mixtla reprezentujące kulturę Zapoteków czy obecne Ciudad de Mexico a wcześniej Tenochtitlán- stanowiące imperium najpotężniejszej cywilizacji-Azteków.

Rysunek 8. Palenque - Ruiny miasta Majów

Źródło: www.sacred-destinations.com (05.04.2009)

W głębi kraju Najwięcej turystów odwiedza Guadalajarę, Monterrey, Taxco, Pueblę, Cuernavacę (zwaną miastem wiecznej wiosny) Meridę, Veracruz czy Guanajuato. Półwysep Kalifornijski stanowi region intensywnie rozwijającej się turystyki przygranicznej z USA. Najchętniej odwiedzanym miastem tego regiony jest Tijuana z dobrze rozwiniętą bazą noclegową, gastronomiczną, rozrywkową i handlową.⁹

Jedna trzecia turystów przybywa do stolicy, skąd część udaje się na zwiedzanie innych miejsc kraju. Stolica państwa Meksyk jest największą na świecie aglomeracją miejsko-przemysłową, liczącą ponad 21 mln mieszkańców. Miasto leży na płaskowyżu na wysokości 2200 m n.p.m., odcięte od wody źródeł energii. Region ten często nawiedzany jest przez trzęsienia ziemi. Największym problemem miasta jest jednak jego przeludnienie, góry odpadów i zanieczyszczenie powietrza. Po stolicy poruszają się miliony samochodów. Nad miastem unosi się smog, nie często można dostrzec szczyty pobliskich wulkanów Ppooocatepetl i Iztaccihuatl. To jest jedno oblicze Ciudad de Mexico. Poza tym

⁹ W. Maik (red), *ABC Świat –Ameryka Północna*, Wyd. Kurpisz, Poznań 1998 r.

można tu podziwiać wiele zabytków długiej i burzliwej historii, doświadczyć gościnności i atmosfery pełnej życia. Restauracje, teatry, muzea i kina są pełne ludzi. Świadectwem blasku minionych epok są ruiny azteckiej świątyni Zocalo, katedra, zamek Chapultepec czy wspaniały bulwar Paseo la Reforma. Współczesne budowle ozdobione malowidłami Diego Rivery stoją obok kościołów pamiętających czasy panowania Hiszpanów. W północnej części miasta znajduje się sanktuarium czczonej nieustannie od ponad 450 lat Nuestra Señora de Guadalupe. Matka Boska z Gwadelupy stała się najważniejszym ogniwem pomiędzy duchowością katolicką i indiańską. Stanowi najpotężniejszy symbol meksykańskiego katolicyzmu. Przybywają tu rokrocznie miliony pielgrzymów i turystów z całego świata.¹⁰

Inne atrakcje turystyczne-Meksykańskie fiesty, pełne egzotycznych rytuałów, kostiumów, masek, sztucznych ogni, pieśni i tańców. W Meksyku niemal codziennie odbywa się jakaś fiesta- w kalendarzu jest ich ponad 5 tysięcy. Poza świętami narodowymi każde miasto, miasteczko czy wieś urządza własne uroczystości. Do ulubionych i spektakularnych rozrywek Meksykanów należy rodeo, corrida de toros, czy walka kogutów. Popularnością cieszą się także popisy zręczności Vaqueros czyli kowbojów. Atrakcją dla turystów stanowi także meksykańska muzyka. Swoistym symbolem Meksyku są kapele mariachis, uliczni grajkowie wykonujący melodie na gitarach, trąbkach i skrzypcach. Dużym uznaniem cieszy się także kuchnia meksykańska, uchodząca za szczególnie kreatywną i różnorodną dzięki bogactwu warzyw i owoców. Równie kolorowa jak ruchliwe targi jest ludowa kultura. We wszystkich regionach wytwarza się rękodzieło o najwyższej jakości, są to wyroby ze srebra, ceramiki, blachy i plecionki a także tkaniny i hafty. Meksyk to nie tylko odpoczynek na plaży czy turystyka kulturowa. W ostatnich latach ukształtowała się tu także turystyka przygodowa. Warto wybrać się na wędrowkę do Brranca del Dobre (Wąwóz Miedzi) czy do bujnego lasu tropikalnego w stanie Chiapas. Kajakarze mogą przemieszczać się z wyspy na wyspę pływając po Zatoce Kalifornijskiej. Można się także wybrać na spływy do stanu Veracruz. Rajskie rafy przy brzegach wyspy Cozumel to 32 km czarnych koralowców, ponad 200 gatunków ryb i setki podziemnych jaskiń. Meksyk oferuje też wspaniałe warunki dla miłośników pieszych wycieczek i wspinaczek.¹¹

¹⁰ R. Popiołek, Atlas. Świat w zasięgu ręki, Wyd. DeAGOSTINI, Warszawa, Nr. 39

¹¹ J. Zaborowska, Biblioteka Gazety Wyborczej –Podróże marzeń. Meksyk, Wyd. Astra, Warszawa 2005r. s.289

Dostępność komunikacyjna- W transporcie Meksyku dominuje transport samochodowy. Łączna długość meksykańskich dróg to ok. 370 tys. km, z tego 45 tys. km przypada na autostrady. Przebieg głównych szlaków drogowych, łączących stolicę ze Stanami Zjednoczonymi, jest na ogół zbliżony do przebiegu linii kolejowych. Na północy sieć szos jest dość rzadka. Lepiej sytuacja wygląda w środkowej części kraju, na linii Mazatlán-Monterrey- Matamoros i na granicy z Gwatemalą i Hondurasem. Większość autostrad (autopistas) przebiega w pobliżu większych miast lub węzłów komunikacyjnych np. miasto Meksyk, Guadalajara, Monterrey, Villahermosa, Veracruz, Tijuana, Chihuahua, Puebla czy Colima. Podstawową sieć tworzą ponumerowane trasy kolejowe(rutas federales). Ich uzupełnieniem są szosy stanowe. W niemal każde miejsce Meksyku jeżdżą autobusy. Kilka razy dziennie kursują pojazdy łączące ważniejsze miasta w głębi lądu, przy granicach i na wybrzeżu. Oprócz lokalnych jeżdżą autobusy pierwszej i drugiej klasy. Sieć kolejowa o łącznej długości szlaków liczącej ok. 31 tys. km jest dość rzadka. Od czasu prywatyzacji ruch szynowy został mocno ograniczony, a wielogodzinne opóźnienia są raczej regułą niż wyjątkiem. Ciekawe są jednak trasy widokowe utrzymywane specjalnie dla turystów. Np. Tequila Express jeżdżący między Guadalajarą a Amatitánem. Inna z tras widokowych to Expreso Maya – której celem SA wykopaliska z pozostałościami zabytków kultury Majów. Godna polecenia jest również linia pasażerska znajdująca się na trasie od miasta Chihuahua przez Barmance del Dobre do Los Mochis na wybrzeżu Pacyfiku. W przeciwieństwie do kolei w Meksyku bardzo dobrze rozwinięta jest komunikacja lotnicza. Istnieje tu ponad 50 krajowych i międzynarodowych portów lotniczych oraz około 1200 prowizorycznych i prywatnych lądowisk. Loty krajowe obsługuje dwóch głównych przewoźników Aeroméxico i Mexicana, którzy mają biura w całym kraju. Największy port lotniczy kraju to Aeropuerto Internacional Benito Juárez w stolicy, mający połączenia z ośrodkami w USA, Ameryce Południowej i w Europie. Wewnątrz kraju główne połączenia łączą stolicę z Półwyspem Kalifornijskim, z rejonem uprzemysłowionym na północnym wschodzie oraz Jukatanem. Pomiędzy mniejszymi meksykańskimi miastami kursują maszyny licznych regionalnych towarzystw lotniczych. Transport wodny śródlądowy nie odgrywa większej roli. Położenie kraju pomiędzy dwoma oceanami tłumaczy natomiast znaczną rolę transportu morskiego. Kraj posiada ok. 80 portów morskich z czego największe to Tampico, Veracruz i Isla de Cedros. Promy kursują pomiędzy Półwyspem Kalifornijskim i lądem oraz karaibskimi wyspami Cozumel i Isla Mujeres a półwyspem Jukatan.

Baza noclegowa- Rozwój turystyki w Meksyku znajduje odzwierciedlenie w bardzo dobrze rozwiniętej bazie noclegowej kraju. Tworzą ją hotele –od najbardziej ekskluzywnych po bardzo skromne i tanie, zajazdy, pensjonaty, schroniska, kempingi czy pokoje gościnne.

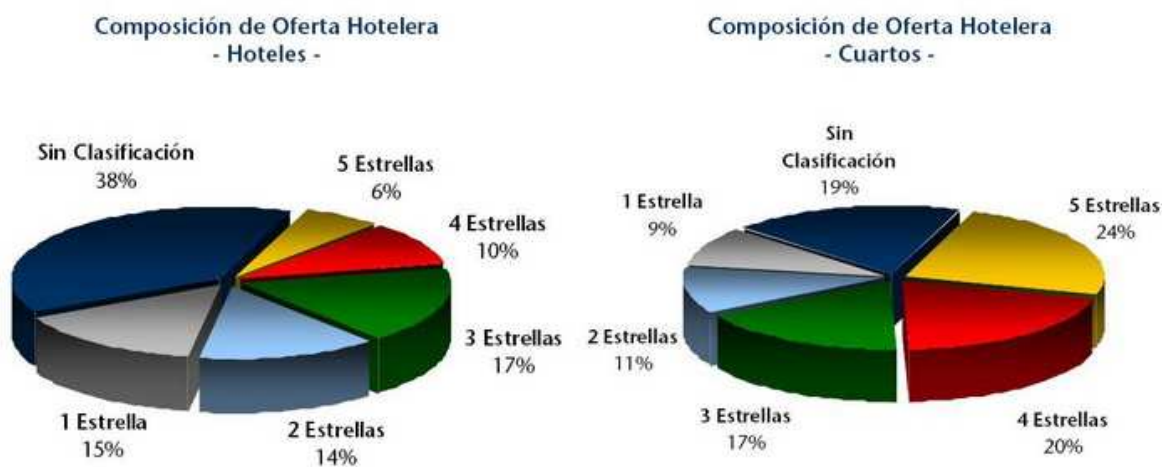
Tabela 2. Infrastruktura hotelowa według stanów i miejsc przeznaczenia

Infraestructura Hotelera del País en 2007 (Por estado)			Infraestructura Hotelera del País en 2007 (Por Destino)		
Estado	Cuartos	% Part.	Destino	Cuartos	% Part.
TOTAL	583,731	100.0%	TOTAL	583,731	100.0%
Quintana Roo	73,108	12.5%	México DF	45,952	7.9%
Jalisco	53,969	9.2%	Cancún	25,985	4.5%
Distrito Federal	48,726	8.3%	Corr. Riviera Maya	25,355	4.3%
Veracruz	34,548	5.9%	Acapulco	16,435	2.8%
Guerrero	29,342	5.0%	Guadalajara	14,444	2.5%
Nayarit	24,374	4.2%	Monterrey	10,987	1.9%
Baja California	21,606	3.7%	Puerto Vallarta	10,682	1.8%
Oaxaca	21,391	3.7%	Veracruz	8,863	1.5%
Estado de México	20,484	3.5%	Corr. Los Cabos	8,755	1.5%
Guanajuato	18,753	3.2%	Mazatlán	8,252	1.4%
Otros	237,430	40.7%	Otros	408,021	69.9%

Źródło: Sistema Integral de Mercados Turísticos- www.simmt.com (20.03.2009)

Klasyfikacja hoteli meksykańskich pod względem standardu jest podobna do tej w Europie. Klasyfikuje się je następująco: 5 gwiazdek, 4 gwiazdki, 3 gwiazdki, 2 gwiazdki, 1 gwiazdka oraz obiekty bez kategoryzacji.

Wykres 2. Skład kategoryzacji według ilości hoteli oraz dostępności pokoi

Źródło: Entorno de Hotelería y Turismo, Enero-Febrero 2008 www.horwath.com.mx (02.04.2009)

Jak wynika z powyższego wykresu skład hoteli według kategoryzacji jest nierównomierny. Największą grupę bo aż 38% stanowią obiekty bez żadnego zaszeregowania. Zaraz za nimi znajdują się hotele z kategoryzacją 3 gwiazdek, następnie z 1 i 2 gwiazdkami. Na przed ostatnim miejscu znajdują się hotele 4-gwiazdkowe, a najmniejszą ilość stanowią te z 5 gwiazdkami.

ROZDZIAŁ II

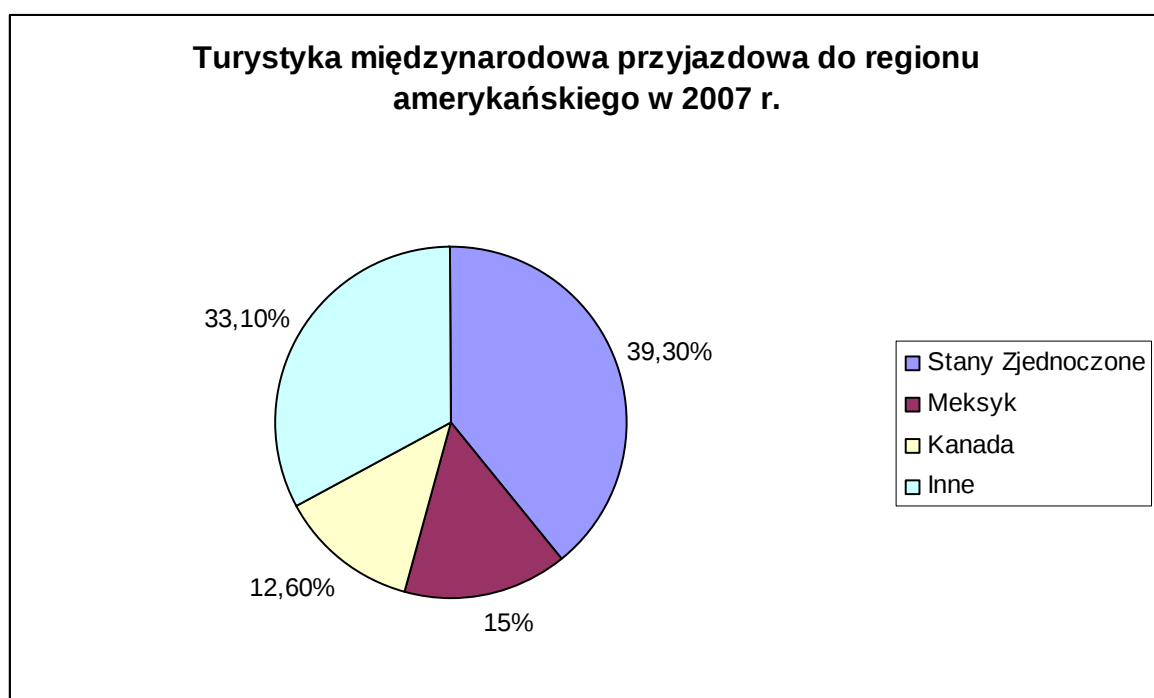
Rynek recepcji turystycznej

Ze względu na położenie geograficzne, atrakcje środowiska przyrodniczego, bogactwo zabytków archeologicznych z czasów wielkich cywilizacji oraz zabytków z hiszpańskiego okresu kolonialnego, Meksyk jest jednym z najbardziej atrakcyjnych krajów świata.

a) Rynek meksykański jako część regionu w międzynarodowym ruchu turystycznym

Międzynarodowa Organizacja Turystyki lokalizuje Meksyk jako część subregionu Ameryki Północnej, biorąc jednak pod uwagę względy kulturowe można by go umieścić w subregionie Ameryki Łacińskiej (Ameryki Środkowej).

Wykres 3. Turystyka międzynarodowa przyjazdowa do regionu Amerykańskiego w 2007 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie UNWTO, Tourism Highlights 2008, www.unwto.com

Powyższy wykres doskonale obrazuje turystykę przyjazdową do Meksyku. Kraj ten lokuje się na drugiej pozycji bo aż 15% pod względem ilości przyjazdów międzynarodowych w całym regionie amerykańskim. Wyprzedzają go jedynie Stany

Zjednoczone z wynikiem niemalże 40%. Na trzecim miejscu znajduje się Kanada (12,6%) a za nią kolejne państwa omawianego regionu.

Tabela 3. Międzynarodowe przyjazdy turystyczne na świecie z uwzględnieniem Meksyku

Międzynarodowe przyjazdy turystyczne w mln		
	2006	2007
1.Francja	78,9	81,9
2.Hiszpania	58,2	59,2
3.USA	51	56
4.Chiny	49,9	54,7
5.Włochy	41,1	43,7
...		
10.Meksyk	21,4	21,4

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: UNWTO, *Tourism Highlights 2008*, www.unwto.com

Tabela 4. Międzynarodowe przyjazdy
do państw latynoamerykańskich

Llegadas de visitantes internacionales (por categoría)	de las cuales			
	Turistas (visitantes que pernoctan)			
	1995	2000	2006	2007*
Mundo	536.000	683.000	847.000	903.000
Destinos iberoamericanos	83.143	107.475	124.306	128.257
en Américas	36.821	44.531	52.606	54.554
Costa Rica	785	1.088	1.725	1.980
Cuba	742	1.741	2.150	2.119
Rep. Dominicana	1.776	2.978	3.965	3.980
El Salvador	235	795	1.279	1.339
Guatemala	...	...	...	1.448
Honduras	271	471	739	831
México	20.241	20.641	21.353	21.424
Nicaragua	281	486	749	800
Panamá	345	484	843	1.103
Argentina	2.289	2.909	4.173	4.562
Bolivia	284	319	515	556
Brasil	1.991	5.313	5.017	5.026
Chile	1.540	1.742	2.253	2.507
Colombia	1.399 I	557	1.053	1.193
Ecuador	440	627	841	937*
Paraguay	438	289	388	416
Perú	479	828	1.635	1.812
Uruguay	2.022	1.968	1.749	1.752
Venezuela	700	469	748	771
en Europa	46.322	62.944	71.700	73.704
Andorra	...	2.949	2.227	2.189
Portugal	9.511	12.097	11.282	12.321
España	34.920	47.898	58.190	59.193

Meksyk jest jedną z najchętniej odwiedzanych destynacji na świecie- znajduje się on bowiem w czołowej dziesiątce. Zaraz po Stanach Zjednoczonych reprezentuje on region amerykański.

W grupie państw latynoamerykańskich w których liczba międzynarodowych przyjazdów turystycznych wyniosła 14% ogółu całego świata Meksyk plasuje się na drugim miejscu zaraz po Hiszpanii.

Źródło: UNWTO, *Turismo en Iberoamerica 2008*,

www.unwto.org/facts/eng/publication (15.02.2009)

b) Liczba przyjazdów do Meksyku

Liczba turystów przybywających z zagranicy z każdym rokiem wzrasta- z 19,5 mln w roku 2002 do 21,4 mln w roku 2007.

Visitantes internacionales a Mexico (w mln)						
Visitantes	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Internacionales a Mexico	100 153	92 330	99 250	103 146	97 701	92 179
Turistas internacionales	19 667	18 665	20 618	21 915	21 353	21 370

Tabela 5. Liczba przyjazdów do Meksyku w latach 2002-2007

Źródło: Instituto Nacional de Estadística y Geografía www.inegi.org.mx (07.04.2009)

c) Kierunki z których przyjeżdżają turyści

Z danych z 2007 roku można zaobserwować, iż trzy czwarte turystów zagranicznych pochodzi z rejonu amerykańskiego tzn. ze Stanów Zjednoczonych oraz Kanady. Europę prężnie reprezentują Wielka Brytania, Francja, Hiszpania, Włochy oraz Niemcy. Za nimi są kraje latynoamerykańskie takie jak Argentyna, Wenezuela, Brazylia czy Chile.

Tabela 6. Przyjazdy według pochodzenia

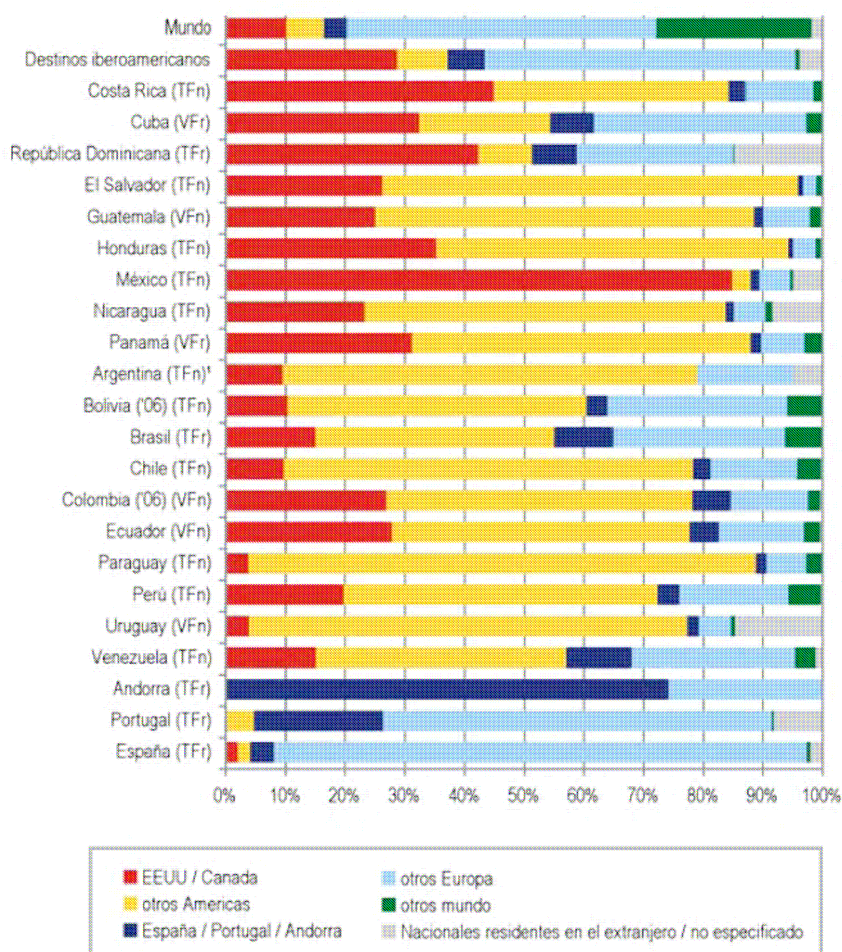
Nacionalidad de los turistas de internación a México					
País	2005	2006	2007	Var % 07/06	% Part. 2007
EE.UU. (SIOM)	5,321,320	5,690,345	5,903,827	3.8%	
Mex. rad. en EE.UU.	605,536	620,500	587,585	-5.3%	
EE.UU. vía terrestre	2,597,828	2,454,278	2,343,017	-4.5%	
Total EE.UU.	8,524,684	8,765,123	8,834,429	0.8%	67.9%
Canadá	675,216	785,457	952,810	21.3%	7.3%
Reino Unido	231,421	260,146	286,411	10.1%	2.2%
España	203,716	261,458	280,089	7.1%	2.2%
Francia	160,195	173,184	191,855	10.8%	1.5%
Italia	151,565	163,289	166,729	2.1%	1.3%
Alemania	129,973	135,251	151,969	12.4%	1.2%
Argentina	78,654	84,583	112,165	32.6%	0.9%
Holanda	61,813	70,202	73,034	4.0%	0.6%
Japón	65,788	68,981	71,857	4.2%	0.6%
Venezuela	32,243	38,015	62,532	64.5%	0.5%
Colombia	33,863	35,955	59,066	64.3%	0.5%
Brasil	78,026	31,890	57,834	81.4%	0.4%
Chile	35,543	41,230	54,259	31.6%	0.4%
Cuba	17,863	27,010	39,427	46.0%	0.3%
Portugal	21,399	31,151	38,577	23.8%	0.3%
Costa Rica	26,293	28,410	37,958	33.6%	0.3%
República de Corea	26,529	30,918	37,631	21.7%	0.3%
Guatemala	36,088	31,444	37,012	17.7%	0.3%
China	10,569	12,061	17,533	45.4%	0.1%
Otros en SIOM	336,847	377,322	464,507	23.1%	3.6%
Otros registros	1,595,629	1,154,525	981,861	-15.0%	7.5%
TOTAL	12,533,917	12,607,605	13,009,545	3.2%	100.0%

Źródło: Sistema Integral de Mercados Turisticos- www.simmt.com (20.03.2009)

Wykres 4.

Przyjazdy do
Latynoameryki
ze względu
pochodzenie

Llegadas por país de origen, 2007

Źródło: UNWTO, *Turismo en Iberoamerica 2008*, www.unwto.org/facts/eng/publication (15.02.2009)

d) Profile turystów

53% turystów przybywających do Meksyku stanowią mężczyźni. Średni wiek wynosi 40 lat. 71% odwiedzających ma wykształcenie wyższe, 21% stanowią turyści zatrudnieni na stanowisku „pracownik”. Podróżują głównie w 2 lub 3 osoby stanowiące rodzinę bądź przyjaciół. Około 40% planuje swoją podróż w czasie od 1 do 3 miesięcy, przyjeżdżając średnio na 8 nocy w 46% wybierając hotel jako formę zakwaterowania.¹²

e) Odwiedzane regiony

W Meksyku ruch turystyczny koncentruje się tam gdzie znaleźć można atrakcje turystyczne czyli w kurortach nadmorskich, miejscach słynących z bogactw kultury prekolumbijskiej oraz kolonialnej .

Tabela 7. Przyjazdy zagraniczne według głównych destynacji

Llegadas de turistas internacionales a hoteles			
Destino	2006	2007	Var 07/06
Ciudad de México	2,732,974.0	2,559,804	-6.3%
Corr. Riviera Maya	2,065,512.0	2,217,026	7.3%
Cancún	1,586,942.0	2,021,596	27.4%
Corr. Los Cabos	834,981.0	854,710	2.4%
Puerto Vallarta	649,057.0	596,392	-8.1%
Playacar	506,795.0	544,532	7.4%
Playa del Carmen	436,125.0	522,705	19.9%
Nuevo Vallarta	464,021.0	466,358	0.5%
Cabo San Lucas	359,473.0	444,347	23.6%
Ensenada	298,621.0	342,897	14.8%
Cozumel	265,680.0	320,097	20.5%
Monterrey	279,718.0	317,775	13.6%

Źródło: Sistema Integral de Mercados Turísticos- www.simmt.com (20.03.2009)

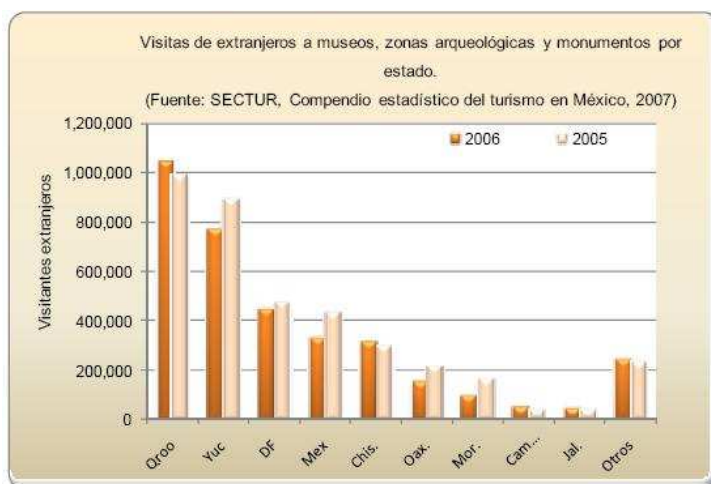
Powyższe dane pokazują, iż najchętniej odwiedzanym miejscem w latach 2006-2007 była stolica kraju z wynikiem ponad 2 milionów turystów. Zaraz za nią z równie imponującym wynikiem znalazły się Riwiera Majów oraz słoneczne Cancun.

Tabela 8 . Główne destynacje według państw odwiedzających

Estados Unidos	Canadá	Reino Unido	España	Francia	Alemania
Cancún 1,889,366	Cancún 653,075	Cancún 227,573	Cancún 177,408	Cd de México 100,884	Cd de México 76,526
Cd de México 625,892	Pto Vallarta 191,393	Cd de México 43,215	Cd de México 98,589	Cancún 99,486	Cancún 69,736
Los Cabos 613,068	Cd de México 109,581	Monterrey 11,617	Monterrey 5,058	Monterrey 2,117	Monterrey 3,556
Pto Vallarta 515,009	Los Cabos 78,887	Cozumel 9,568	Guadalajara 1,245	Los Cabos 1,611	Los Cabos 2,085
Guadalajara 274,243	Zihuatanejo 22,460	Los Cabos 6,456	Los Cabos 1,030	Guadalajara 1,416	Guadalajara 1,778
Cozumel 143,353	Mazatlán 16,788	Cozumel 6,306	Cozumel 418	Pto Vallarta 1,048	Pto Vallarta 1,528
Mazatlán 101,589	Acapulco 16,315	Monterrey 2,853	Pto Vallarta 296	Zihuatanejo 421	León 735
Monterrey 95,138	Huatulco 15,778	Guadalajara 2,173	Toluca 246	León 360	Acapulco 732
Zihuatanejo 71,235	Cozumel 14,983	León 663	Acapulco 338	Cozumel 295	Cozumel 370
León 67,395	Guadalajara 9,179	Zihuatanejo 657	León 227	Acapulco 271	Mérida 351
Acapulco 55,520	Monterrey 7,860	Mazatlán 504	Mérida 147	Mérida 226	Zihuatanejo 239
Morelia 26,684	León 1,959	Mérida 431	Hermosillo 99	Toluca 164	Toluca 187
Zacatecas 16,919	Hermosillo 1,435	Tijuana 194	Tijuana 46	Morelia 92	Mazatlán 159
Hermosillo 13,382	Mérida 1,261	Huatulco 176	Zihuatanejo 40	Hermosillo 89	Hermosillo 141
Mérida 11,736	Morelia 319	Toluca 144	Mazatlán 25	Mazatlán 64	Morelia 61
Toluca 8,126	Toluca 265	Morelia 134	Morelia 14	Tijuana 42	Tijuana 33
Huatulco 4,597	Zacatecas 189	Zacatecas 36	Zacatecas 14	Zacatecas 21	Zacatecas 21
Tijuana 343	Tijuana 43	Tijuana 34	Huatulco 4	Huatulco 13	Huatulco 15

Źródło: Secretaria de Turismo, *Resultados de la Actividad Turística*, www.sectur.gob.mx (20.03.2009)

Wykres 5. Turystyka kulturowa w latach 2005-2006 według stanów.

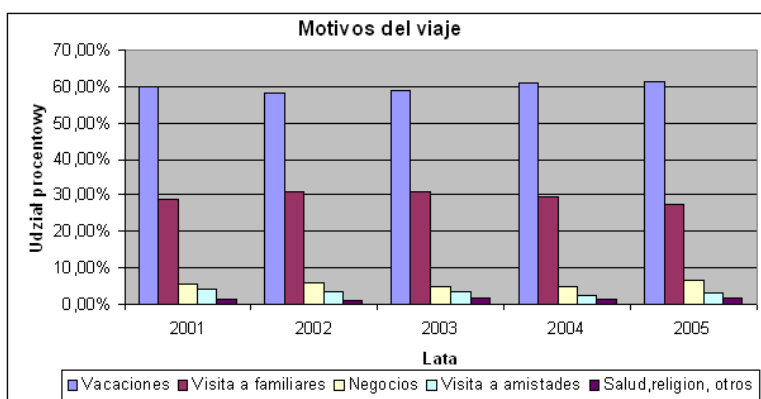
Źródło: www.turismopuebla.gob.mx (25.03.2009)

Turystyka kulturowa ma w Meksyku ogromne znaczenie. Biorąc pod uwagę muzea oraz obszary archeologiczne wśród stanów meksykańskich prym wiedzie Quintana Roo. W 2006 roku odwiedziło go ponad milion turystów. Następne miejsca okupuje Jukatan oraz Dystrykt Federalny.

f) Cele przyjazdów

Dominującymi motywami kierującymi turystów zagranicznych do Meksyku są rekreacja, odpoczynek, odwiedziny u rodziny i przyjaciół. Wzrasta także liczba przyjeżdżających w celach biznesowych. Do innych motywów zalicza się turystykę zdrowotną, pielgrzymkową oraz kulturalną.

Wykres 6. Motywy podróży turystycznych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Secretaría de Turismo, Turismo de Internación 2001-2005 www.sectur.gob.mx (10.04.2009)

Tabela 9. Główne motywy turystów zagranicznych przybywających do Miasta Meksyk

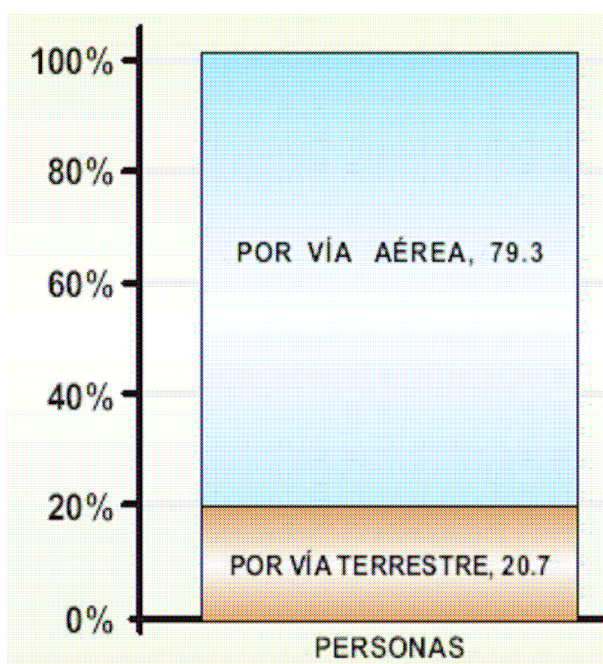
Pregunta 1.1. ¿Cuáles fueron sus dos principales motivos para viajar a la Ciudad de México? (Primera elección)		
Opción	Tipo de Salida	Porcentaje %
	Aeropuerto Internacional	
Trabajo/Negocios	48	32.17
Placer o Diversión	47	32.87
Congreso o Convención	1	0.70
Cultura	4	2.80
Estudios o Académico	1	0.70
Visita a Familiares o Amigos	38	26.57
Trámites Administrativos	6	4.19
Total	143	100

Wśród motywów turystów odwiedzających stolicę największą popularnością cieszy się rozrywka i wypoczynek (32,87%). Na drugim miejscu znalazły się motywy zawodowe (32,17%). Zaraz za nimi wizyta u rodziny i przyjaciół (26,57%) . Na kolejnych miejscach znalazły się kultura oraz nauka.

Źródło: Secretaria de Turismo – Ciudad de Mexico, Perfil de turista que visita la Ciudad de Mexico Enero 2008, www.mexicocity.gob.mx (25.03.2009)

g) Środki lokomocji

Wykres 7. Rodzaj transportu wybierany przez turystów zagranicznych

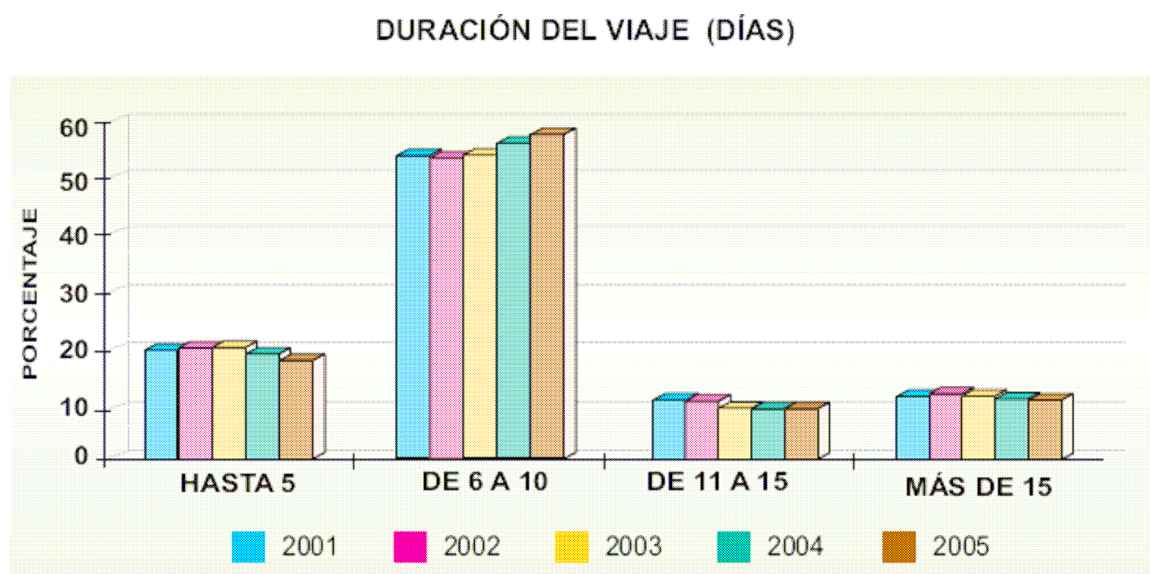
Biorąc pod uwagę położenie geograficzne Meksyku oraz to, że od wschodu i zachodu kraj ten oblewają wody oceaniczne, turysta zagraniczny zwłaszcza Europejczyk czy Azjata zmuszony jest wybrać drogę lotniczą jako środek lokomocji. Na transport drogowy mogą sobie pozwolić jedynie turyści z krajów sąsiadujących. Transport drogowy stanowi zaledwie 20% wszystkich przyjazdów zagranicznych, pozostałe 80% przypada na drogę powietrzną.

Źródło: Secretaria de Turismo, *Turismo de Internacion* 2001-2005, www.sectur.gob.mx (15.03.2009)

h) Długość pobytu

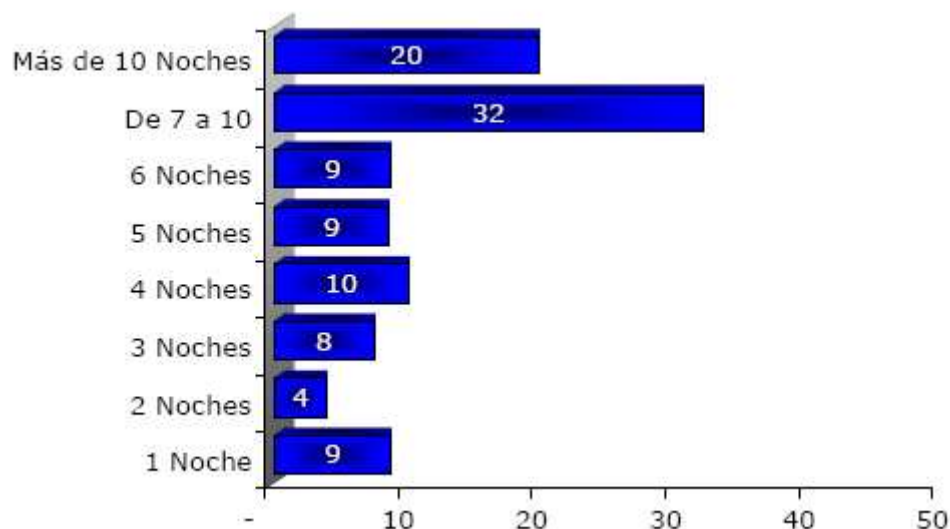
Niewiele ponad połowa turystów podróżujących zatrzymuje się w Meksyku na czas trwania od 6 do 10 dni. 20% wszystkich przyjazdów stanowią te trwające do 5 dni. Pozostałe 30% przypada na czas od 11 do 15 i powyżej 15 dni.

Wykres 8. Długość pobytu

Źródło: Secretaria de Turismo, *Turismo de Internacion* 2001-2005, www.sectur.gob.mx (15.03.2009)

Wykres 9. Długość pobytu turystów o motywach kulturowych (w %)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Secretaria de Turismo , *Perfil y Grado de Satisfacción del Turista que viaja en México por motivos de kultura*, www.sectur.gob.mx (12.04.2009)

i) Miejsce zakwaterowania

Wykres 10. Rodzaj zakwaterowania wybierany przez turystów zagranicznych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Secretaria de Turismo *Perfil y Grado de Satisfacción del Turista que viaja en México por motivos de Kultura*, www.sectur.gob.mx (12.04.2009)

Wśród turystów zagranicznych podróżujących do Meksyku największą popularnością z dostępnych tam form zakwaterowania cieszy się hotel. Na drugim miejscu turyści

wybierają apartamenty i domy wakacyjne typu timeshare. Pozostali turyści nocują u przyjaciół czy w hotelach wiejskich.

Wpływy z międzynarodowej turystyki zagranicznej (mln)				
	2005	2006	2007	Wynik %
Ameryki	145,321	154,104	171,137	100
Stany Zjednoczone	81,799	85,72	96,712	56.5
Kanada	13,76	14,632	15,486	9.0
Meksyk	11,803	12,177	12,901	7.5
Brazylia	3,861	4,316	4,953	2.9
Argentyna	2,729	3,344	4,313	2.5
Casa o departamento rentado	0.70			
Albergue	2.80			
Otro	0.70			
Total	100			

Tabela 10 . Forma zakwaterowania wybierana przez turystów w stolicy (%)

Na pytanie „Gdzie nocujesz podczas pobytu w mieście Meksyk” turyści zdecydowanie wybierają hotel. Na tę formę zakwaterowania stawia ponad 65%

przyjezdnych. Drugim co do ilości wybieranym miejscem noclegu turystów zagranicznych z wynikiem 27% są domy rodziny i przyjaciół.

Źródło: Secretaria de Turismo –Ciudad de Mexico *Perfil del Turista que visita la Ciudad de Mexico*
www.mexicocity.gob.mx (29.93.2009)

j) Dochody z turystyki przyjazdowej

Tabela 11. Wpływy z międzynarodowej turystyki zagranicznej w Amerykach

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: UNWTO, *Tourism Highlights 2008*, www.unwto.com

W 2007 roku wpływy z międzynarodowej turystyki w regionie amerykańskim wyniosły ponad 170 milionów dolarów. Meksyk zarobił z tego niemalże 13 milionów co

stanowi 7.5% tego wyniku. Z takimi wpływami kraj ten lokuje się na trzecim miejscu w rankingu państw najlepiej zarabiających w tym sektorze gospodarki w regionie amerykańskim. Dane z powyższej tabeli obrazują, iż wzrost zarobku w ostatnich latach jest niewielki jednak systematyczny.

k) Prognozy turystyczne dla Meksyku

Światowa Organizacja Turystyki przewiduje, że w 2020 roku region amerykański przyjmie 282 miliony turystów zagranicznych. Z tego do Meksyku wybierze się 48,9 miliona co stanowi 17% ogółu przyjazdów do obu Ameryk i około 3% w skali świata. Z danych tych wynika też, że taka jak do tej pory Stany Zjednoczone, Meksyk i Kanada będą najchętniej odwiedzanymi krajami regionu amerykańskiego.¹³

ROZDZIAŁ III

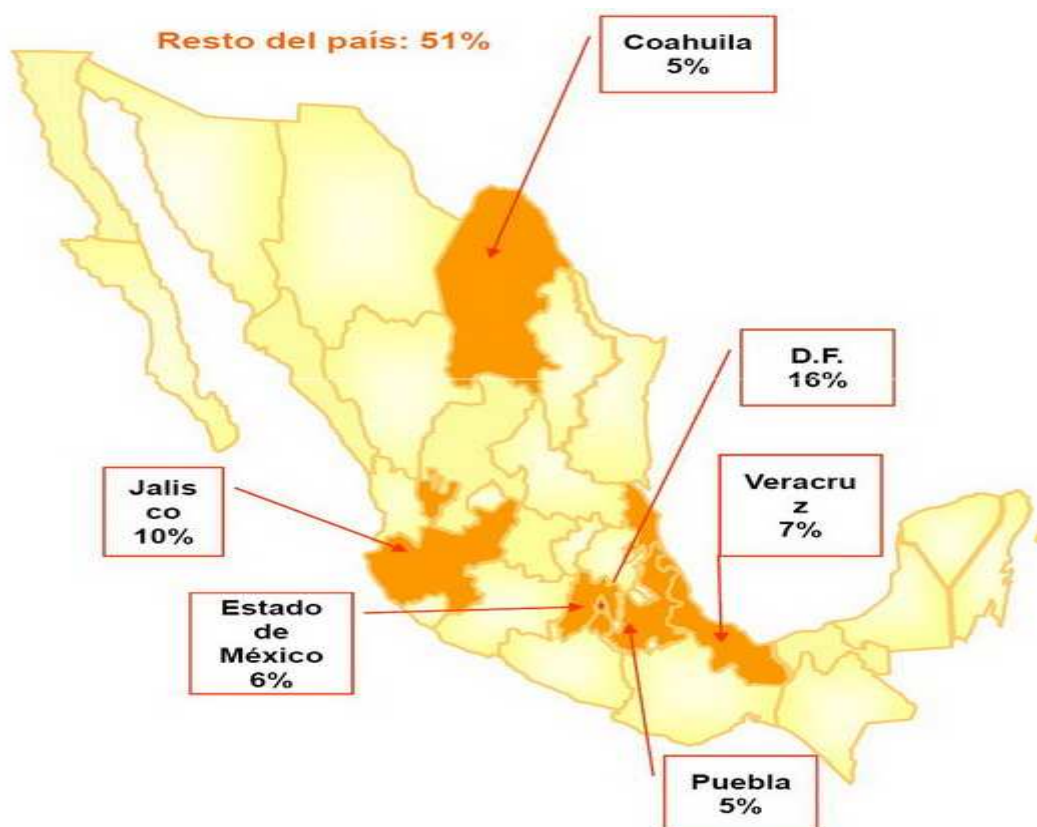
Rynek emisji turystycznej

3.1. Turystyka krajowa

a) Kierunki z których pochodzą turyści

Rysunek 9. Pochodzenie turysty krajowego

¹³ World Tourism Organization, *Tourism 2020 Vision* www.unwto.org (10.04.2009)

Źródło: Secretaría de Turismo, *Perfil i grado de satisfacción de los turistas* www.sectur.gob.mx (10.04.2009)

Z powyższego obrazka wynika, iż najwięcej turystów pochodzi z Dystryktu Federalnego (16%). Bezpośrednio za nim lokują się kolejne stany: Jalisco (10%), Veracruz (7%), Meksyk (6%), Puebla (5%) oraz Coahuila (5%). Resztę stanowią pozostałe stany kraju.

b) Profil turysty krajowego

Generalnie w 2007 roku podróżowało zdecydowanie więcej mężczyzn, bowiem stanowili oni 57% turystów krajowych. Połowa turystów liczy 35 lat o wykształceniu wyższym w 67% i zawodzie „pracownika”. Średnio Meksykanie podróżują w 4 osobowych grupach, pozostając w wojaży średnio 4 dni wybierając najczęściej hotel jako formę zakwaterowania.

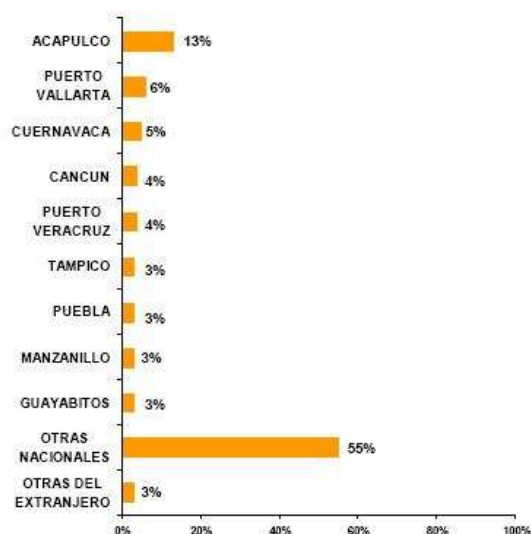
Tabela 12. Profil turysty krajowego

Género	57%	Masculino
Edad	35 años	Media
Escolaridad	67%	Universidad o más
Ocupación	27%	Empleado
Tamaño del grupo de viaje	4 personas	Promedio
Tipo de hospedaje	48%	Hotel
Estancia promedio	4 noches	Promedio

Źródło: Secretaría de Turismo, *Perfil i grado de satisfacción de los turistas* www.sectur.gob.mx (10.04.2009)

c) Odwiedzane regiony

Wykres 11. Najczęściej odwiedzane miejsca przez turystów krajowych w 2005 roku

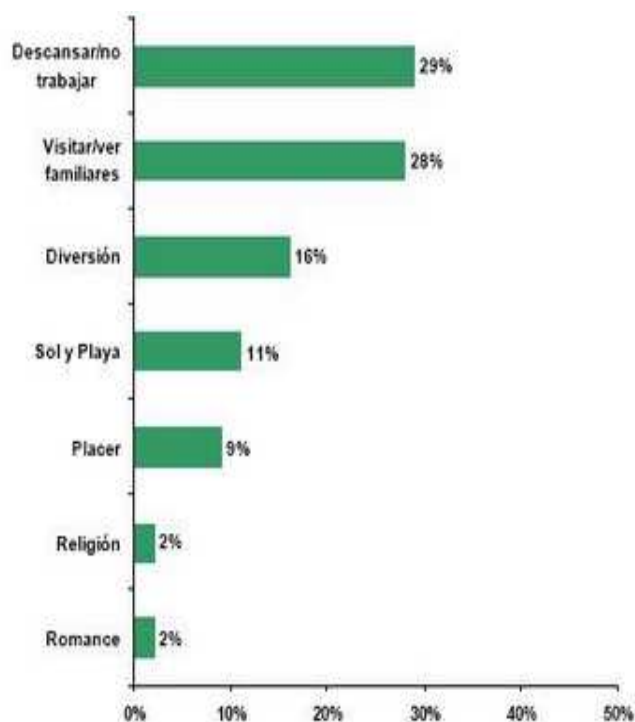

Najchętniej odwiedzanymi miejscami przez turystów krajowych były kurorty Acapulco oraz Puerto Vallarta. Następnie Meksykanie jeżdżą do Cancun, Puerto Veracruz, Cuernavaci, Tampico oraz Puebli.

Źródło: Secretaría de Turismo, *Habitos de consumo del turista nacional*, www.sectur.gob.mx (11.04.2009)

d) Cele przyjazdów

Wykres 12. Motywy podróży turysty krajowego w 2005

Głównym motywem wyjazdów wśród turystów krajowych jest po prostu odpoczynek. Stanowi on prawie 30% ogółu motywów. Bardzo ważnym czynnikiem motywującym Meksykanów do podróży wydają się być odwiedziny u rodziny (28%). Zabawa dla tego narodu także stanowi ważną część życia, ponieważ z tego właśnie powodu podróżuje 16% populacji meksykańskiej. Inne powody to religia oraz podróż dla przyjemności.

Źródło: Secretaría de Turismo, *Habitos de consumo del turista nacional*, www.sectur.gob.mx (11.04.2009)

e) Miejsce zakwaterowania

W 2005 roku Meksykanie w 39% nocowali w hotelach. Na drugim miejscu ułożyły się miejsca u rodziny i przyjaciół (38%). Resztę stanowiły inne ośrodki zbiorowego zakwaterowania.

Wykres 13. Oczekiwania co do wyboru zakwaterowania w 2008

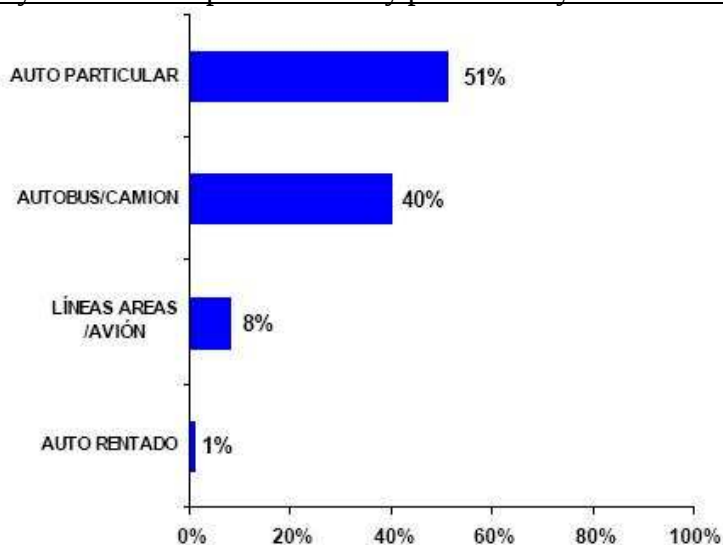

Według przewidywań meksykańskiego rządu w 2008 roku ponad połowa krajowych turystów będzie nocować u rodziny i znajomych. Zakwaterowanie w hotelach spadnie do poziomu 32%.

Źródło: Secretaría de Turismo, *Expectativas de viaje de los principales mercados emisores de turismo muestreo*, www.sectur.gob.mx (11.04.2009)

f) Środki lokomocji

Wykres 14. Transport stosowany przez Meksykanów w czasie podróży w 2005

Najpopularniejszą formą transportu jest samochód. Korzysta z niego ponad połowa krajowych turystów. 40% podróżujących Meksykanów wybiera autobus, a jedynie 8% stawia na transport lotniczy.

Źródło: Secretaría de Turismo, *Habitos de consumo del turista nacional*, www.sectur.gob.mx (11.04.2009)

Z meksykańskich danych wynika, iż w 2008 roku rodzaj transportu nieznacznie się zmieni. Będzie on wyglądał następująco: podróż samochodem czy to własnym czy wypożyczonym odbędzie 55% populacji narodu meksykańskiego, kolejne 35% wybierze autobus, a transport lotniczy z 8% w 2005 r. wzrośnie do 10% w roku 2008.¹⁴

3.2. Turystyka zagraniczna

a) Liczba wyjazdów zagranicznych

Tabela 13. Liczba wyjazdów w latach 2005-2007

Turystyka wyjazdowa zagraniczna Meksyku (mln)	
2005	13,3
2006	14
2007	16,7

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Data Tur, www.datatur.sectur.gob.mx (12.04.2009)

Z powyższych danych wynika, że naród meksykański lubi podróżować. W 2005 roku za granicę wyjechało ponad 13 milionów Meksykanów. W 2006 liczba ta wzrosła do 14

¹⁴ Secretaría de Turismo, *Expectativas de viaje de los principales mercados emisores de turismo muestico* www.sectur.gob.mx (11.04.2009)

mln, a w 2007 roku przekroczyła 16 milionów. W 2007 roku nastąpił 25% wzrost wyjazdów zagranicznych w stosunku do roku 2005.

Tabela 14. Wyjazdy zagraniczne na świecie

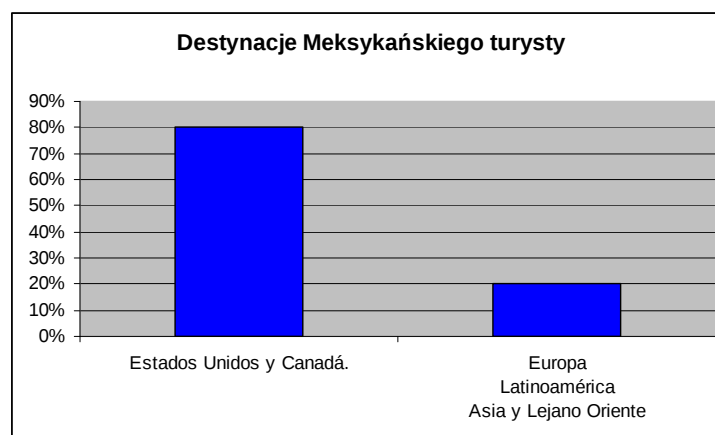
Salidas de Turistas Internacional (millones de personas)				
Ranking 2006	2004	2005	2006	Var % 06/05
Mundial	763.0	802.0	842.0	5.0%
1 Alemania	72.3	77.4	71.2	-8.0%
2 Reino Unido	64.2	66.4	69.5	4.7%
3 Estados Unidos	61.8	63.5	63.6	0.2%
4 Polonia	37.2	40.8	44.7	9.4%
5 China	28.9	31.0	34.5	11.3%
6 Rusia	24.5	28.4	29.1	2.4%
7 Italia	23.3	24.8	25.7	3.6%
8 Canadá	19.6	21.1	22.7	7.7%
9 Eslovaquia	20.4	22.4	22.7	1.3%
10 France	21.1	22.3	22.5	0.9%
16 México	12.5	13.3	14.0	5.2%

Źródło: Sistema Integral de Mercados Turísticos- www.simmt.com (12.04.2009)

Powyższe dane informują, że Meksyk w latach 2004-2006 zajmował 16 miejsce w świecie pod względem zagranicznych wyjazdów turystycznych. Podróżę najbardziej kochają Niemcy, Wielka Brytania, Stany Zjednoczone, Polska oraz Chiny.

b) Główne destynacje turystyczne Meksykanów

Wykres 15. Główne destynacje turystyczne wybierane przez meksykańskich turystów

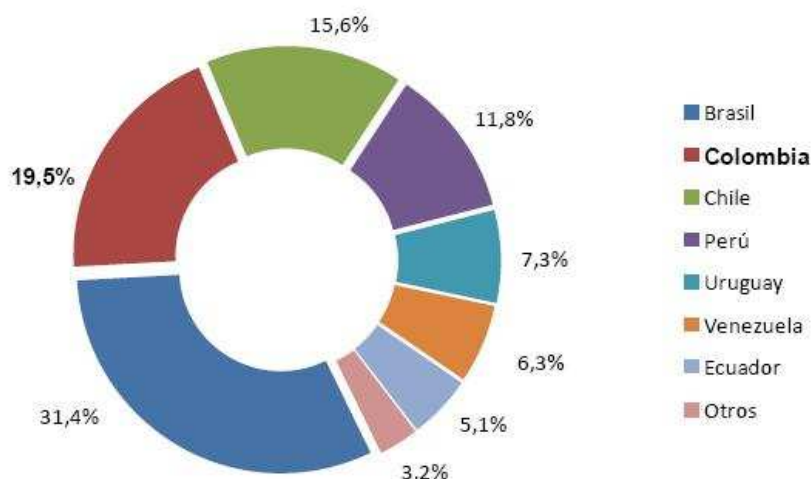

Źródło: Opracowanie własne na podstawie www.revistafortuna.com.mx

Jak widać ponad trzy czwarte meksykańskich turystów pozostaje na amerykańskim kontynencie planując podróż turystyczną. Pozostałe 20 % woli Europę, Azję i kraje latynoamerykańskie.

Wykres 16. Kraje latynoamerykańskie wybierane przez Meksykanów

**Destinos de turistas mexicanos en Suramérica
(2005)**

Źródło: Informe de comportamiento de turismo Mexico Junio de 2008, www.proexpotr.com.co (17.04.2009)

Wśród państw latynoamerykańskich wybieranych przez turystów meksykańskich dominuje Brazylia z wynikiem 31%. Na drugim miejscu Meksykanie jeżdżą do Kolumbii (19,5%), na następnych miejscach lokują się Chile oraz Peru.

c) Motywy wyjazdów turystycznych

Meksykanie podróżując kierują się głównie motywami odpoczynku i rekreacji oraz odwiedzin rodziny i znajomych. Wyjeżdżają także w celach zawodowo-biznesowych.¹⁵

d) Profil meksykańskiego turysty na przykładzie Peru

W 2006 roku rozkład przyjezdnych Meksykanów był następujący: 72%- mężczyźni, 28%- kobiety. Najliczniejszą grupę stanowili turyści w wieku między 35 a 44 lata (36%) jednak turystów w przedziale wiekowym 25-34 też było sporo bowiem aż 25%. Ponad połowa przyjezdnych była w stanie zameżnym/żonatym, o wykształceniu wyższym i o

¹⁵ <http://www.revistafortuna.com.mx/opciones/archivo/2004/agosto/html/turismo/tendencias.htm>

zatrudnieniu na stanowisku kierowniczym. Prawie 60% turystów pochodzi z Dystryktu Federalnego. Inne liczące się stany to Nuevo Leon, Jalisco, Hidalgo i Puebla. Głównym motywem przyjazdu były wakacje (37%) oraz cele zawodowe (34%). Większość zaplanowała podróż samodzielnie, jedynie 29% skorzystało z pomocy biura turystycznego. Najwięcej turystów bo, aż 64% podróżowało samotnie, 30 % w grupach bądź ze swoimi partnerami. Ponad połowa Meksykanów jako formę zakwaterowania wybrała hotel 4 lub 5 gwiazdkowy. Reszta nocowała w hotelach o mniejszej ilości gwiazdek oraz u rodziny i przyjaciół. Długość pobytu średnio wyniosła 10 nocy.¹⁶

¹⁶ www.peru.info/s_ftopublicaciones.asp?page=3&HidId=2&HidWord=&HidAccion=Grupo

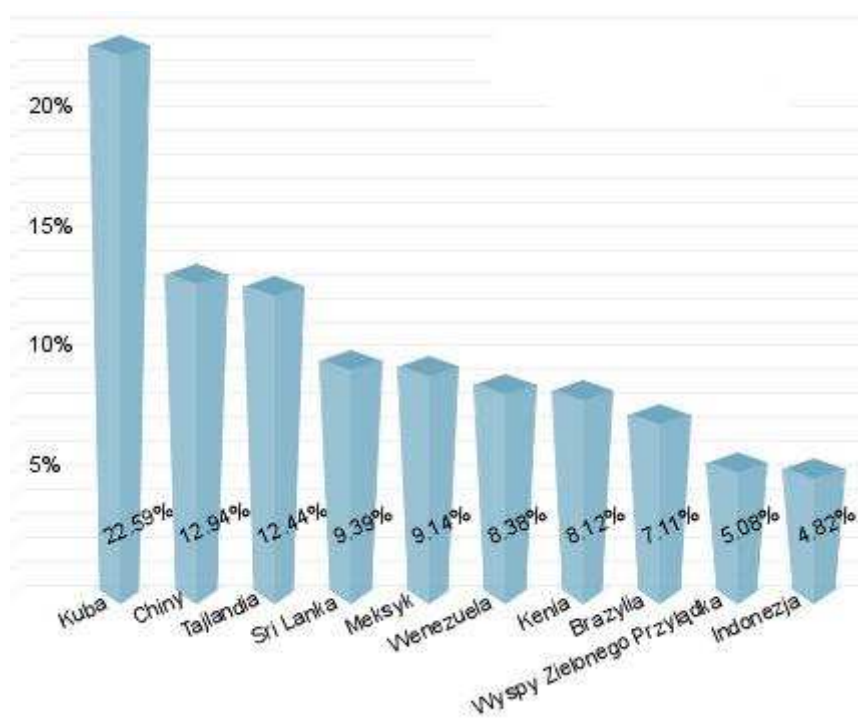
ROZDZIAŁ 4

Znaczenie rynku turystycznego dla Polski

Jeszcze do niedawna Meksyk pozostawał odległym krajem dla przeciętnego Polaka zarówno w ujęciu przestrzennym jak i finansowym. Jednak w ostatnich latach popyt na wycieczki egzotyczne systematycznie rośnie. W czołówce egzotycznych kierunków znajduje się także Meksyk.

Ruch turystyczny do tego pełnego słońca i kolorów kraju przybiera na sile jesienią, a wygasa na przełomie marca i kwietnia. Wówczas następuje duży spadek cen egzotycznych wycieczek w biurach podróży, a i w samym Meksyku jest zdecydowanie taniej. Kierunek ten wybierają ludzie, którzy są już znużeni kurortami Europy czy Północnej Afryki, a szukają czegoś nowego. Meksyk przyciąga Polaków dobrymi warunkami podróżowania, przyjazną atmosferą, nieznaną kulturą oraz piaszczystymi, pięknymi plażami. Rocznie do Meksyku w celach turystycznych przybywa 90 tysięcy Polaków¹⁷.

Wykres 17. Najczęściej wybierane państwa turystyki egzotycznej w 2007 roku

Źródło: www.easygo.pl/centrum-prasowe/statystyki

¹⁷ J. Morawska, *Meksyk już nie elitarny*, „Wiadomości Turystyczne” 2008, nr 22

Z powyższych danych wynika, że Meksyk lokuje się na piątej (9,14%) pozycji jako destynacja turystyczna Polских turystów. Silnie wyprzedza go Kuba, Chiny, Tajlandia oraz Sri Lanka.

W miarę wzrostu zainteresowania podróżami do Meksyku rośnie ilość ofert w polskich biurach podróży. W kolorowych katalogach oferujących wyprawy do kraju tequili i sombrero każdy znajdzie coś dla siebie –od tzw. Objazdówek, które pozwolą poznać bogactwo przyrodnicze i kulturowe po słodki odpoczynek w nadmorskich kurortach.

Biuro podróży Destino Mexico, które specjalizuje się w organizacji podróży do Meksyku wysyła tam rocznie ok. tysiąca turystów. W 2007 roku biuro to też zanotowało 50 procentowy wzrost sprzedaży w stosunku do roku poprzedniego co wydaje się być skutkiem większego zainteresowania tym krajem przez polskich turystów. Oferty do Meksyku można także spotkać w biurze turystycznym Triada, które proponuje produkt typu „7+7” czyli 7 dni zwiedzania i 7 dni odpoczynku. Sprzedaż produktu Zima 2008/2009 przy prawie nie zmienionej cenie wynoszącej ok. 6800 zł wzrosła pięciokrotnie w stosunku do roku poprzedniego w tym samym czasie. Powodem owego wzrostu między innymi był trend umacniającej się złotówki, a co za tym idzie wzrost budżetów polskich gospodarstw domowych. Do wzrostu przyczynił się też fakt, iż na polskim rynku pojawiły się samoloty dalekiego dystansu co w konsekwencji daje oparcie produktu egzotycznego na bazie przelotu czarterowego (tańszego) zamiast rejsowego (droższego w kalkulacji). Wyjazdy do Meksyku ma także w swej ofercie biuro podróży Exim Tours. Oferta oparta jest o czarterowe połączenia. Produkt ten to typowy pobyt wypoczynkowy z możliwością wykupienia wycieczek fakultatywnych.¹⁸

Jak widać zainteresowanie Meksykiem jako destynacją turystyczną polskich turystów jest duże i ciągle rośnie. Wzrost zainteresowania jest głównie wynikiem znużenia kurortami Egiptu, Tunezji oraz Europy. Polacy coraz śmielej myślą o egzotycznych wyprawach, które są gwarantem poznania czegoś innego i nowego. Duży wpływ na wybór tego właśnie kierunku ma także fakt, iż destylacja ta jest dostrzegana przez duże biura podróży nastawione na turystykę masową. Niebagatelną rolę odegrało także oparcie tej oferty na bazie przelotu czarterowego, który jest tańszy od rejsowego.

¹⁸ Ibidem

Rysunek 10. Najważniejsze biura podróży oferujące wycieczki do Meksyku

Źródło: Opracowanie własne

Jeśli chodzi o przyjazdy Meksykanów do Polski, nie jest już tak rewelacyjnie jak w stronę odwrotną, jednak przyjazdy z każdym rokiem rosną. Sytuację tę przedstawia poniższa tabela.

Tabela 15. Przyjazdy turystów z Meksyku do Polski

Przyjazdy do Polski wybranych krajów (tys.)									
Kraj	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Meksyk	2,6	4,8	5,1	5,3	8	8,7	11,4	12,2	12

Źródło: Instytut Turystyki www.intur.com.pl/przyjazd.htm (22.04.2009)

Z powyższych danych wynika, iż zainteresowanie narodu meksykańskiego naszym krajem ciągle rośnie. W roku 2007 przyjazdy meksykańskich turystów wzrosły niemal pięciokrotnie w porównaniu do roku 1999.

Podsumowanie

Każdemu z nas turystyka kojarzy się nierozdzielnie z podróżami, sportem, rekreacją i poznawaniem czegoś nowego. Idealnym miejscem do realizacji wyżej wymienionych celów jest Meksyk- jedno z najpiękniejszych miejsc na turystycznej mapie świata.

Rynek turystyczny Meksyku jest jednym z najlepiej rozwijających się rynków nie tylko w regionie amerykańskim ale na całym świecie. Od wielu lat przyciąga turystów ze wszystkich stron świata. Zachwyca nie tylko swoim bogactwem przyrodniczym, ale również kulturowym. Kusi paletą barw i zapachów, a także mentalnością meksykańskiej ludności.

Kraj ten jest bardzo dobrze przygotowany na przyjmowanie turystów i to dzięki nie tylko warunkom naturalnym i bogatej historii ale także dobrej infrastrukturze turystycznej.

Wprowadzeniem do setna tematu jest rozdział pierwszy zawierający informacje ogólne o państwie. Opisano w nim między innymi warunki geograficzne, historyczne oraz gospodarcze. Znajdują się w nim także opracowane czynniki sprzyjające rozwojowi turystyki.

Rozdział drugi przedstawia Meksyk jako rynek recepcyjny. Obrazuje on przede wszystkim liczbę przyjazdów turystycznych oraz profil odwiedzających go turystów.

W kolejnym rozdziale w podobny sposób opisano ruch emisyjny w podziale na turystykę krajową oraz zagraniczną.

W rozdziale czwartym zaprezentowano znaczenie rynku meksykańskiego dla Polski.

Spis tabel, wykresów i rysunków

Tabela 1. Główne wskaźniki makroekonomiczne za lata 2006 i 2007.....	8
Tabela 2. Infrastruktura hotelowa według stanów i miejsc przeznaczenia.....	17
Tabela 3. Międzynarodowe przyjazdy turystyczne na świecie z uwzględnieniem Meksyku.....	20
Tabela 4. Międzynarodowe przyjazdy do państw latynoamerykańskich.....	20
Tabela 5. Liczba przyjazdów do Meksyku w latach 2002-2007.....	21
Tabela 6. Przyjazdy według pochodzenia.....	21
Tabela 7. Przyjazdy zagraniczne według głównych destylacji	23
Tabela 8. Główne destynacje według państw odwiedzających.....	23
Tabela 9. Główne motywy turystów zagranicznych przybywających do Miasta Meksyk..	25
Tabela 10. Forma zakwaterowania wybierana przez turystów w stolicy (%).....	27
Tabela 11. Wpływy z międzynarodowej turystyki zagranicznej w Amerykach.....	28
Tabela 12. Profil turysty krajowego.....	30
Tabela 13. Liczba wyjazdów w latach 2005-2007.....	32
Tabela 14. Wyjazdy zagraniczne na świecie.....	33
Tabela 15. Tabela 15. Przyjazdy turystów z Meksyku do Polski.....	38
Wykres 1. Udział sektorów gospodarki w tworzeniu PKB.....	9
Wykres 2. Skład kategoryzacji według ilości hoteli oraz dostępności pokoi.....	17
Wykres 3. Turystyka międzynarodowa przyjazdowa do regionu Amerykańskiego w 2007 r.....	19
Wykres 4. Przyjazdy do Latynoameryki ze względu pochodzenie.....	22
Wykres 5. Turystyka kulturowa w latach 2005-2006 według stanów.....	24
Wykres 6. Motywy podróży turystycznych.....	24
Wykres 7. Rodzaj transportu wybierany przez turystów zagranicznych.....	25
Wykres 8. Długość pobytu.....	26
Wykres 9. Długość pobytu turystów o motywach kulturowych (w %).....	26
Wykres 10. Rodzaj zakwaterowania wybierany przez turystów zagranicznych.....	27
Wykres 11. Najczęściej odwiedzane miejsca przez turystów krajowych w 2005 roku.....	30
Wykres 12. Motywy podróży turysty krajowego w 2005.....	31
Wykres 13. Oczekiwania co do wyboru zakwaterowania w 2008.....	31
Wykres 14. Transport stosowany przez Meksykanów w czasie podróży w 2005.....	32

Wykres 15. Główne destynacje turystyczne wybierane przez meksykańskich turystów.....	33
Wykres 16. Kraje latynoamerykańskie wybierane przez Meksykanów.....	34
Wykres 17. Najczęściej wybierane państwa turystyki egzotycznej w 2007 roku.....	36
Rysunek 1. Flaga Meksyku	4
Rysunek 2. Godło Meksyku.....	4
Rysunek 3. Położenie Meksyku na mapie.....	5
Rysunek 4. Podział administracyjny.....	5
Rysunek 5. Wulkan Pico de Orizaba.....	10
Rysunek 6. Cancun na Jukatanie i Acapulco u wybrzeży Pacyfiku.....	12
Rysunek 7. Plaże Meksyku.....	13
Rysunek 8. Palenque- Ruiny miast Majów.....	14
Rysunek 9. Pochodzenie turysty krajowego.....	29
Rysunek 10. Najważniejsze biura podróży oferujące wycieczki do Meksyku.....	38

Literatura

Pozycje książkowe

1. Kazimierowicz. A. (red) *Encyklopedia Edukacyjna Wiedza i Świat*, Wyd. Polskie Media Amer, Nr 63
2. Kruczek. Z. *Kraje Pozaeuropejskie*, Wyd. Kraków 2007
3. Maik. W. (red), *ABC Świat –Ameryka Północna*, Wyd. Kurpisz, Poznań 1998
4. Morawska. J. Meksyk już nie elitarny, „Wiadomości Turystyczne” 2008, nr 22
5. Popiołek R. Atlas. Świat w zasięgu ręki, Wyd. DeAGOSTINI, Warszawa, nr 39
6. Zaborowska. J. *Biblioteka Gazety Wyborczej –Podróże marzeń. Meksyk*, Wyd. Astra, Warszawa 2005
7. *Meksyk*, Wydaw. Pascal, Bielsko- Biała 2008

Strony internetowe

1. <http://flagpedia.net/pl/meksyk>
2. <http://www.flagi-panstw.pl/meksyk>
3. www.meksyk.polemb.net
4. www.encyklopedia.servis.pl
5. www.mexicoinstitute.files.wordpress.com
6. www.sectur.gob.mx
7. www.sacred-destinations.com
8. www.simmt.com
9. www.horwath.com.mx
10. www.unwto.com
11. www.inegi.org.mx
12. www.turismopuebla.gob.mx
13. www.mexicocity.gob.mx
14. www.datatur.sectur.gob.mx
15. www.revistafortuna.com.mx
16. www.proexpotr.com.co
17. www.peru.com
18. www.easygo.pl
19. www.intur.com.pl

